

Tursunboyeva Barchinoy Fayzulla qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Gumanitar fanlar fakulteti

Tarix yo'nalishi 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Insonga e'tibor va sifatli ta'lim yilida belgilab olingan ustuvor vazifalar ijrosini ta'minlash, yosh avlod ta'lim-tarbiyasini zamon talablari darajasida tashkil etish, soha vakillarining pedagogik mahoratini yuksaltirish, o'quv jarayoniga ilg'or yondashuvlarni tatbiq etish maqolaning asosiy maqsadi sanaladi.

Kalit so'zlar: Ta'lim, tarbiya, maktab, yoshlar, insonga e'tibor, sifatli ta'lim, oliy ta'lim, 'Yangi O'zbekistonda ta'lim', yangi texnologiyalar, tendensiya va muammolarni tahlil qilish, o'quv dasturlar, inavatsion g'oyalar, elektron kutubxona, ilmiy yangliklar, o'quv qo'llanma, metodlar, sifatli ta'lim, intellektual, individual, oila, raqamli texnologiyalar, muammo va islohatlar,

Ta'lim — bilim berish, malaka va ko'nikmalar hosil qilish jarayoni, kishini hayotga va mehnatga tayyorlashning asosiy vositasi. Ta'lim jarayonida ma'lumot olinadi va tarbiyada amalga oshiriladi. Ta'lim tor ma'noda o'qitish tushunchasini anglatadi. Lekin u faqat turli tipdagi o'quv yurtlarida o'qitish jarayonini emas, oila, ishlab chiqarish va boshqa sohalarda ma'lumot berish jarayonini ham bildiradi. Maktab — inson hayotida o'ziga xos o'rin egallovchi, uning bilimli, tarbiyali kamol topishida poydevor bo'lib xizmat qiluvchi ziyo maskani. Bu erga ta'lim-tarbiya olish uchun qadam qo'ygan har bir kishi, eng avvalo, o'zligini anglay boshlaydi, asta-sekin fanlarning qiziq, sehrlil olamiga qadam qo'yib, bilimlarni o'zlashtirish orqali butun borliqni tushuna boradi. Shu jarayonlar natijasi o'laroq o'z kelajagini belgilaydi. Bilimlar poydevorini esa maktab davridayoq mustahkam qurish lozim. Oddiy misol: jamiyatda qaysidir mavqega ega yoki ilm-fan, madaniyat va boshqa sohalarda ma'lum darajaga erishgan inson borki, uning zamirida maktab ta'limining o'rni beqiyos ahamiyatga ega bo'lganini takror va takror ta'kidlaydi. Ayni paytda o'qitish samaradorligini oshirish, o'quvchilarning davlat ta'lim standartlarida belgilangan bilim, ko'nikma va malakalarni to'la egallashlariga erishish, mustaqil bilim olishlarini ta'minlash, iqtidorli, iste'dodli hamda ayrim fanlarni o'zlashtirishi qiyin bo'lgan o'quvchilarga individual yondashish, bolalarning eng yaxshi fazilatlarini rivojlantirish, yoshlarning qiziqishi, ehtiyoji, qobiliyati, intellektual xususiyati va shaxsiy sifatlarini aniqlagan holda darslarni tashkil etishga jiddiy e'tibor qaratish dolzarb vazifalardandir. Ta'limning mazmuni va mohiyati jamiyatning moddiy va madaniy taraqqiyoti darajasi bilan belgilanadi. Ijtimoiy munosabatlar, umumiy ma'lumotga bo'lgan ehtiyoj, kishilarning kasbiy tayyorgarligiga, ta'lim haqidagi pedagogik g'oyalarga qarab kishilik jamiyati taraqqiyotining turli bosqichlarida

Ta'limning mohiyati, metodi, tashkiliy shakllari o'zgarib brogan. Ta'lim jamiyat qurilishining muhim muammolarini hal qilish — jamiyatning moddiy-texnika bazasini yaratish, ijtimoiy munosabatlarni tarkib toptirish, yangi kishini tarbiyalashga yordam beradi. Oliy ta'lim-uzluksiz ta'lim tizimining yuqori malakali mutaxassislar tayyorlovchi mustaqil turi. U oliy ta'lim muassasalarida amalga oshiriladi. Oliy ta'lim yuqori malakali mutaxassislar tayyorlashni ta'minlaydi. "Mamlakatimizda 2019 yilning oktabrida O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi qabul qilindi."¹³⁰ Ushbu hujjatgaintellektual taraqqiyotni jadallashtirish, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash, ilmiy va innovasion faoliyatni samarali tashkil etish hamda xalqaro hamkorlikni mustahkamlash maqsadida fan, ta'lim va ishlab chiqarish integrasiyasini rivojlantirish singari vazifalar asos qilib olindi. Konsepsiya mazmuni mamlakatimiz oliy ta'lim tizimini isloh qilishning ustuvor yo'nalishlarini aks ettiradi. Unda oliy o'quv yurtlarida qamrov darajasini kengaytirish hamda ta'lim sifatini oshirish, raqamli texnologiyalar va ta'lim platformalarini joriy etish, yoshlarni ilmiy faoliyatga jalb qilish, innovasion tuzilmalarni shakllantirish, ilmiy tadqiqotlar natijalarini tijoratlashtirish, xalqaro e'tirofga erishish hamda boshqa ko'plab aniq yo'nalishlar belgilab berilgan. Oliy ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlarda ta'lim tizimini ishlabchiqarish bilan bog'liqligini ta'minlash muhim ahamiyatga ega ekanligiga e'tibor qaratilmoqda. Mamlakatimizda olib borilayotgan tub islohatlar, fan-texnika va texnologiyalarning rivojlanishi hamda axborotlashgan jamiyatga o'tish talablari ta'lim strategiyasini o'zgarishiga olib kelmoqda. Uzluksiz ta'lim olishning yangi shakllari, jumladan zamonaviy o'qitish texnologiyalariga asoslangan tarmoqli, axborotli, masofaviy va innovatsion ta'lim texnologiyalari vujudga keldi. Axborot-kommunikatsion texnologiyalarga asoslangan yangi ta'lim turlarining paydo bo'lishiga asosiy sabab, jamiyatning turli tabaqalariga mansub kishilarga bilim berish, ularning malakasini muntazam oshirib borish va qayta tayyorlash vazifalarini muvaffaqiyatli hal etishda, sobiq ta'lim tizimining yillar davomida shakllangan an'anaviy usul va vositalarining imkoniyatlari chegaralanganligidadir. "Bunday vaziyatda Oliy o'quv yurtlarining potensialiga tayangan holda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida uzluksiz ta'lim tizimini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi."¹³¹ Dars jarayoni samaradorligini oshirish hozirgi zamon pedagogikasining dolzarb masalasiga aylanib bormoqda. Texnika, texnologiya va ishlab chiqarishning jadal sur'atlar bilan rivojlanib borishi oliy ta'lim hamda akademik litsey va kasb-hunar kollejlarda ta'lim olayotgan talaba yoshlar oldiga shu rivojlanishga mos bo'lgan bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlarini taqozo qilmoqda. Talaba yoshlarga texnika va texnologiyalarning yangi yutuqlarini o'zlashtirish ko'nikmalarini hosil qilish uchun ularni o'qitish usullarini tubdan yangi pog'onaga qo'tarish zarurati davr talabi bo'lib qolmoqda. Bu muhim

¹³⁰ 1. Profosional ta'lim tizimida maxsus fanlarni o'qitishda inovatsion platformalardan foydalanish. 2021-yil. Ziyoyev, Imomali Nigmatullayevich.

¹³¹ 2. Usmonov M. Interaktiv elektron o'quv kurslar — o'qitish faoliyatining yangi vositasi sifatida. // "Xalq ta'limi" jurnali, 5-son.

vazifani hal etishda kundalik turmushda jadal sur'atlar bilan kirib kelayotgan zamonaviy pedagogik va axborot — kommunikatsion texnologiyalar, elektron ta'lim resurslaridan keng foydalanish muhim rol o'ynashi muqarrardir. Hozirgi kunda sinovdan o'tgan maxsus axborot vositalari: kompyuter texnikalari, audio va video vositalari qatoriga kelib qo'shilgan elektron ta'lim resurslari, virtual stendlar, animatsiyali dasturlar vositasida dars mashg'ulotlarini olib borish talabalar tomonidan dars mashg'ulotlarini o'zlashtirishlariga samarali natijalar berib borishi tayindir.

Elektron ta'lim resurslari yordamida darslarni tashkil etish jarayoni, bunda talabalarning olayotgan bilimlarini na faqat eshitish, balki ko'rish sezgilari orqali ham qabul qilishlari va tushunchalarning g'oya va mazmunini chuqur anglab etishlariga samarali yordam beradi. "Bugungi kunda yurtimiz ta'lim tizimini tubdan isloh etish jarayonida o'quv yurtlarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash va undan samarali foydalanishni ta'minlash, o'quv dasturlari va o'quv-uslubiy adabiyotlarni takomillashtirish masalasiga alohida e'tibor qaratilmoqda"¹³². Ayni paytda ta'limga yangi axborot texnologiyalarini keng joriy etish, o'quv yurtlaridagi axborot-resurs markazlari faoliyatini zamonaviy talab va mezonlar asosida tashkil etish yuzasidan keng qamrovli ishlar amalga oshirilayotir. Mamlakatimizning umumta'lim maktablarida axborotning an'anaviy va elektron tashuvchilari, virtual kutubxonalar, elektron didaktik apparatlar bazasi yaratilmoqda. Ta'lim ehtiyojlarini ta'minlash uchun ta'lim muassasalarining yagona elektron axborot-ta'lim muhitini yaratish va shu sohadagi texnologiyalarni joriy etish zaruriyati yuzaga kelmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" 2018-yil 5-iyundagi PQ-3775-son qarorida belgilangan vazifalarni bajarish, oliy ta'lim muassasalarini ilg'or jahon tajribalari asosida yaratiladigan yangi avlod darslik, o'quv qo'llanmalari hamda davriy nashrlar bilan tizimli ta'minlash maqsadida Vazirlar Mahkamasi qaror qabul qilgan. Yangi O'zbekistonda ta'lim-tarbiya mutanosibligini ta'minlashda qator omillarni nazarda tutish lozim. Fuqarolik mas'uliyati va zamonaviy dunyoqarashga ega barkamol avlodni tarbiyalash birinchi o'rinda turadi. Mana shu maqsad bizni taraqqiyotning navbatdagi bosqichiga eltadi. Zotan, Uchinchi Renessans poydevorini yaratish g'oyasi ham tasodifiy emas, balki tub tarixiy qiyofamizni dunyoga namoyon qiluvchi omil ekanini unutmashlik kerak. Shu bilan birga, ta'lim-tarbiya uzviyligini ta'minlashda ilm, ma'rifiy makon va zamonning o'rni hamda ahamiyatini ko'rib chiqish, uning o'zagini tashkil qiluvchi tarixiy-ma'naviy omillarni sanab o'tish o'rinli.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, maktab va oliy o'quv yurtlarida tayyorlanyotgan mutaxassis kadrlarning tayyorlanishi sifati qanchalik yuqori bo'lsa, ular zamonaviy bilimlarni qancha yuqori drajada egallagan bo'lsa mamlakat

¹³² 3.TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VOSITALADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI Aminov Istam Barnoevich, , Samarqand davlat universiteti, dotsent istam.aminov@mail.ru

iqtisodiyotining asosiy bo'g'inlari bo'lgan ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish tarmoqlarining rivojlanishiga takomillashuviga va sifatning oshishiga xizmat qiladi. Ta'lim sifatini oshirishdagi mavjud kamchilik va muammolarni bartaraf etish, bu yo'ldagi maqsad va vazifalarni aniq belgilash, buning uchun jahonda tan olingan tajribalardan foydalanish, axborot texnologiyalarini pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashgan holda qo'llash bo'lajak mutaxassis kadrlarning kasbiy tayyorgarlik sifatini yaxshilashga xizmat qiladi, bu jarayon samaradorligini oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

- 1.Sifatli ta'lim taraqqiyot poydevori <https://WWW.iiv.uz>.
- 2.O'zbekiston milliy ensklopediyasi 2000-2005
3. Profosseional ta'lim tizimida maxsus fanlarni o'qitishda inovatsion platformalardan foydalanish. 2021-yil . Ziyoyev , Imomali Nigmatullayevich
- 4.Usmonov M. Interaktiv elektron o'quv kurslar — o'qitish faoliyatining yangi vositasi sifatida. //”Xalq ta'limi” jurnali, 5-son.
5. TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VOSITALADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI Aminov Istam Barnoevich, , Samarqand davlat universiteti, dotsent istam.aminov@mail.ru
- 6.<https://fayllar.org> ta'lim sifatini oshirish. TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VOSITALADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI Aminov Istam Barnoevich, , Samarqand davlat universiteti, dotsent istam.aminov@mail.ru